

APOLLOS EN PAULUS

Terwijl Apollos in Korinte verbleef, kwam Paulus na zijn reis door het binnenland in Efeze aan. (Handelingen 19,1)

Wonderlijke gestalte

Mag ik u voorstellen aan Apollos, randbewoner van het Nieuwe Testament. Zijn naam klinkt maar een aantal keer in de Bijbel. Hij lijkt uit het niets op te duiken om ook snel weer te verdwijnen. Maar voor een korte periode speelde hij een prominente rol in de jonge kerk. Hij was dan ook een opmerkelijk mens.

Het boek Handelingen weet over hem te vertellen dat hij een Joods geleerde was, afkomstig uit Alexandrië. Alexandrië: een stad in Egypte, die in de toenmalige wereld hét centrum was van cultuur en religie. Er was ook een grote joodse kolonie. Daar had de jood Apollos kennelijk uitgebreid onderwijs gekregen in de Schrift, want Handelingen noemt hem een ontwikkeld man, die goed onderlegd was in wat wij nu het Oude Testament noemen.

Geraakt

Met deze Apollos was iets wonderlijks: hij was een volgeling van Jezus geworden. Hij had onderwijs gekregen in wat het boek Handelingen 'De Weg van de Heer' noemde. Mooie uitdrukking. Christenen werden aanvankelijk ook 'mensen van de Weg' genoemd: mensen die de weg van Jezus leerden en volgden.

Kennelijk was Apollos door Jezus zo gedreven geraakt, dat hij anderen over hem ging vertellen. Zo vinden wij hem ineens in Efeze, een stad aan de kust van wat nu Turkije is. Hoe hij daar terecht was gekomen? We weten het niet. Wat we wel weten is dat hij daar mensen had verteld over Jezus. En bij een twaalftal van hen was de vonk van het geloof overgesprongen. Twaalf – onthoud dat getal.

De doop van Johannes

Kort daarna was Paulus, de andere hoofdrolspeler van ons verhaal, vanuit de Griekse havenstad Korinte op doorreis in datzelfde Efese. Hij had twee

medewerkers bij zich, genaamd Aquila en Priscilla. Zij bleven in Efese achter toen Paulus zelf doorreisde. En Aquila en Priscilla ontdekten dat ene Apollos er de boodschap van Jezus had gebracht. Maar ze ontdekten ook iets anders.

Ze kwamen er achter dat Apollos alleen de doop van Johannes de Doper kende. En zo had hij ook het twaalftal mensen gedoopt: met de doop van Johannes de Doper. Kennelijk was er dus een stroming in de jonge kerk die geïnspireerd werd door Johannes. Hoe en waarom Apollos er door beïnvloed was: we tasten erover in het duister. Hoe dan ook, Aquila en Priscilla hadden Apollos daar op aangesproken. Maar kennelijk tevergeefs, want de zaak gaat een rol spelen als Paulus na een tijd terugkomt in Efese. En daar begint ons verhaal.

De heilige Geest?

Apollos zelf was op dat moment al doorgereisd naar het Griekse Korinte, de stad waar Paulus dus eerst vandaan was gekomen. Maar Paulus liep in Efese meteen tegen zijn wonderlijke werk op. Hij ontmoette de twaalf leerlingen. Hij vroeg hen of zij de heilige Geest hadden ontvangen toen ze tot geloof waren gekomen. En wat bleek? Ze hadden nog nooit van de heilige Geest gehoord! Dat kan dus ook: volgeling van Jezus worden en nooit van de heilige Geest gehoord hebben.

Nou ja, 'dat kan dus ook' zeg ik. Maar Paulus vond dat dus niet kunnen. En toen hij doorvroeg, hoorde hij dat zij gedoopt waren met de doop van Johannes de Doper. 'Wat scheelt het?' zegt u misschien. Wat maakt het uit? Maar voor Paulus kennelijk wel. En daar zetten wij het verhaal even stil.

Vershil in doop

Er zat dus verschil tussen de doop van Johannes en de doop in de naam van Jezus. Maar welk? Het verschil zit kennelijk in de heilige Geest. Maar hoe precies?

Je zou het misschien zo kunnen zeggen. Johannes preekte de bekering, de boetedoening. Je moest je omkeren. Hij bracht een moralistische boodschap. Alleen wie zich bekeerde, mocht het bad van het doopwater in dat jou zou schoonwassen. Er moest dus iets van jou uitgaan. Maar Jezus doopte met de heilige Geest. En dat betekende: God kwam in jou wonen. De vernieuwing van je leven ging niet zozeer van jou uit, maar van God zelf. Gods 'ja' tegen jou was er eerder dan jouw 'ja' tegen God.

Opgave en gave

Als ik hetzelfde nog eens anders moet zeggen: bij Johannes begint het nieuwe leven met een opgave ('je moet je omkeren'), bij Jezus bij een gave (de gave van Gods Geest van liefde). En nog een keer: u zult misschien vragen wat dat uitmaakt. Maar er zit een wereld van verschil tussen. Een verschil dat het christendom nog altijd doortrekt.

In het christendom zit nog altijd dat trekje van: 'Pas op, hoor! Dit niet doen en dat niet doen.' Of: 'Je zult dit of dat.' Er wordt ingespeeld op je schuldgevoel. Je komt tekort. En dat tekort vraagt om een initiatief van jou. Je moet je acceptabel maken. Je komt die houding tegen bij conservatieve en progressieve christenen.

Het anarchisme van het evangelie

Let wel, het luistert nauw. Natúúrlijk hoort er bij geloven een manier van leven. De weg van Jezus vraagt om de bereidheid je verantwoordelijkheid te nemen. Het hoort om zo te zeggen bij de muziek van het geloof. Maar de grondtoon van die muziek is niet de eis, niet de zweepslag van 'je moet en je zal', de grondtoon is die van de hartelijke uitnodiging: de toonsoort is die van grenzeloze liefde van God. Jij hoeft je niet aanvaardbaar te maken, je bént aanvaard.

Het is de spanning tussen wat in de theologie wel wordt genoemd 'wet en evangelie'. Zonder wet gaat het niet. Er zijn regels. Maar in het evangelie zit iets anarchistisch. Hoeren en tollenaars gaan jou voor in het Koninkrijk. Gods liefde gaat al onze regels te buiten. Maar dat is nu juist de garantie dat ook *jij* er bij mag horen. Het vuur van díe boodschap laaide in Paulus hoog op. Daarom maakte hij er in Efese zo'n punt van.

Klein Pinksteren

Toen het kwartje ook bij het twaalfstal viel, lieten zij zich dopen in de naam van Jezus. En toen werd het ook in Efese Pinksteren. Pinksteren, ja, want er gebeurde nog een keer wat er ook met de eerste leerlingen van Jezus in Jeruzalem op de allereerste Pinksterdag was gebeurd.

Zo wil de Bijbelschrijver laten zien: wat in Jeruzalem gebeurde, kan ook altijd elders gebeuren. Het kan overal Pinksteren worden. Er is één verschil. Na het eerste Pinksterfeest deed de Geest van God telkens duidelijk van zich spreken. Het was vaak alsof de Geest direct de weg wees: 'Hier links, Paulus, en daar

rechts.' Maar gaandeweg wordt in het boek Handelingen dat signaal milder. Nog één keer flakkert het op in Efese, maar daarna wordt het minder duidelijk wie er werkt: de Geest of wij. En zo zal de Geest gaan werken. Maar met als belangrijkste kompas de Weg die Jezus ons is voorgedaan.

Goed werk en verdeeldheid

En Apollos? Was hij daarmee afgeschreven? Integendeel. Nadat hij in Efese was geweest, was hij doorgereisd naar Korinte. Daar had Paulus zelf lang gewoond en gewerkt. Hij had er een gemeente opgebouwd. Apollos kreeg er grote invloed. Hij bleek er een grote steun te zijn voor de gelovigen daar. Hij deed er goed werk. Zo goed, dat er ook wat verdeeldheid ontstond. Paulus vernam dat later van een afstand. Hij reageerde er op in zijn brieven aan de Korintiërs. Daarin lezen we hoe er een groep was die zei: 'Wij voelen ons meer thuis bij de manier van Apollos.' Anderen zeiden: 'Wij horen bij Paulus.' Weer anderen: 'Wij zijn meer van de stijl van geloven van Petrus.'

Tien soorten gereformeerd

Verdeeldheid ligt altijd op de loer – ook in kerken. Kijk naar de kerken in Nederland. Aan kerkleden kun je al niet meer uitleggen waarom er tien soorten gereformeerd zijn, laat staan aan buitenstaanders. Daarom hebben we nog altijd iets aan de manier waarop Paulus met de verdeeldheid toen omging.

Hij zei: 'Het gaat er niet om voor wie je bent, we zijn allemaal van Christus.' En dat is nog steeds van betekenis. De kerk is het netwerk van mensen waarvan Christus het middelpunt is. Niet Apollos. Niet Paulus. Niet Johannes de Doper. Niet Kuitert of een orthodoxe evenknie. De kerk is ook niet mijn kerk, het is de kerk van Christus. En iedereen zit misschien op een andere plek in dat netwerk van de kerk, maar vanuit die verschillende hoeken hebben we samen het meest complete beeld van dat middelpunt. We hebben elkaar nodig om de volheid van Gods liefde in Christus enigszins te peilen.

Middelpunt

En wat als je nu weinig hebt met Jezus? Dat kan. Toch wordt je dan niet weggestuurd, want Jezus zelf sloot niemand buiten. Juist zo scheen in hem het

licht van Gods liefde. En die liefde heeft het eerste en laatste woord. Niet ons moralisme of onze oordelen en scheidslijnen, maar de goedheid van de Eeuwige.

In de naam van de Vader, de Zoon *en de heilige Geest*. Amen.